

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző:

Cím:

Nyolcszázhat diák vallomása

Forrás:

Pesti Napló

Byp.
(Hely)

1915. 11. 14
(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

378.27

Hely

Idő

"1915"

Személy

Helyszám

Nyolcszázhat diák vallomása

A diáknymor Statisztikája

A diáknymor nem új társadalmi jelenség, nem a háboru idézte elő, ez csak a méreteket növelte. 1909-ben összegyűjtötték a budapesti diáknymor adatait; anonim kérdőíveket osztottak szét a diákok között és a kiállítóknak sem kellett nevüket a kérdőívre írni, így tehát a válaszok őszinték, de hitelességükhöz se férhet kétség, mert a nyolcszázhat kérdőívet maga a főváros statisztikai hivatala dolgozta fel. A felvétel 806 diákja a legkülönbözőbb társadalmi osztályokból került ki, másrészt az is bizonyítja, hogy nem érvényesültek egyoldalú szempontok, mert a legkülönbözőbb tanulmányi ágak szerint is megfelelőképpen vannak képviselve a diákok. A rendkívül értékes munka most a kezünkbe került és a pesti diák háborus életmódjának ismeretése után szükségesnek tartjuk hiteles statisztikai adatokkal, az egyetemi hallgatók önvallomásaival, rámutatni a diákélet nyomorúságaira; a tanulságos felvételből közöljük tehát az alábbiakat:

Diákjövedelem

A diákságnak csak kisebbik fele folytatja tanulmányait anyagi gondok nélkül. A felvétel 806 diákja közül 437 arra van utalva, hogy a tanulás mellett kenyérkeresettel is foglalkozzék. Közöttük 98 teljesen önmaga tartja el magát, 34 pedig még hozzátartozóit is támogatja.

Ezek a számok azonban még nem nyújtanak elég világos képet arról, hogy milyen anyagi viszonyok között él a budapesti diákság. Világosabb képet kapunk akkor, ha a diákság havi jövedelme iránt érdeklődünk. (Összegeztérőleg csak az idegenben lakó 546 diák budgetje állapítható meg.) Az ide-

genben lakók 43,8%-jának jövedelme nem nagyobb 100 koronánál. Ha azonban a dolog mélyére nézünk, akkor kiderül, hogy jóval nagyobb része él a diákoknak 100 koronánál nem nagyobb jövedelemből. Azon önállók és támogatók nagy része ugyanis, kiltnek jövedelme a 100 koronát meghaladja, tényleg nem költ többet 100 koronánál, mert jövedelmükből kénytelenek vizsgadíjjaikat is fizetni, a támogatók pedig ezen felül még a támogatást is. Még borzasztóbb azoknak a helyzete, akik természetbeni jövedelmet kapnak. A válaszok közül például képpen idézünk néhányat, melyek rendkívül alkalmasak a diákélet nyomorúságainak illusztrálására.

Egy orvostanhallgató írja, hogy 40 korona szülői támogatásban részesül és azonkívül ingyen ebédet kap a menzán. Egy másik ugyanennyi szülői támogatást kap és ugyancsak ingyen ebédeket egy idegen családnál. Egy másik kap lakást, vacsorát tanításért és husz korona szülői segélyt. Az ilyen eseteket tömegesen sorolhatnók fel, de már az eddigiekből is megállapítható, hogy a diákság nagyobbik fele kedvezőtlen anyagi viszonyok között folytatja tanulmányait.

Honnan veszik a diákok jövedelmüket?

Láttuk, hogy a részben eltartottak az önállók és támogatók együtt 437 embert képviselnek. Ezek közül 156 tanítással foglalkozik, 151 irodába jár. Az a tény, hogy nemcsak a jogi fakultás hallgatói járnak irodába, hanem mások is, főleg orvosok (2,7%), a legszomorubb jele az uralkodó diáknymornak. Szomorú jel az is, hogy igen sok kenyérkereséssel foglalkozó diáknak csaknem minden idejét leköti a kenyérkereset. A kereső diákság 44,3 százaléka ugyanis heti huszonnégy óránál, azaz napi négy óránál többet dolgozik.

Adataink szerint a joghallgatóknak van legtöbb ideje a kenyérkereséshez és kétségkívül ez egyik legfőbb oka, hogy a legszegényebb fiúk özönlik el a jogi pályát. Azt írja az egyik jogász:

— Jogi pályára kénytelenségből és nem hajlamból mentem, mert ez az egyetlen pálya, amelyen fenttarthatom magamat.

Egy másik jogász ezt írja:

— Pályatévészettnek érzem magamat. Egyedül, mindenkitől elhagyatva, küzdöttem, hogy orvos lehessenek, de nem bírtam a küzdelmet egy félóránál tovább. Egvedül menekvésem a jogi pálya lett, amelyre csak azért léptem, mert nem akarok kivalifikálatlan ember maradni. Így is nehéz a sorom, mert reggel 8-tól este 7-ig dolgozom, éjjel és kora reggel tanulok.

A kereseti források között a legfontosabb a nevelés és a tanítás. Tanítványt szerezni azonban nem olyan könnyű feladat. Csupa kétségbeesett dolgozó irnak a tanítványok megszerzéséről. Így válaszol az egyik:

— Első tanítványomat, mint első éves jogász, hirdetés útján kerestem. Huszonhárman jelentkeztek. Soha szomorubb tömeget. A házmeister már rendőrökért szaladt.

Ezt írja egy másik:

— Jelen érettségi bizonyítvánnyal hét gimnáziumban jártam tanítványt keresni. Nemcsak nem ígérték, hanem egyből ki is utasítottak. Télen át hideg szobában kellett lennem, protekció híjával elegendem hat ösztöndíjtól. Pusztá véletlenül találtam betevő falatot.

A tanítással foglalkozó diákok fizetése botrányosar kevés. Az esetek 4,1%-ában az óránkénti fizetés nem nagyobb 50 filléernél és 33%-ának óránkénti fizetése 51—100 fillér között van. Ha a tanító diákok kereseti viszonyai megjavulnának, akkor szükségszerűen csökkenne a tanuló diákság kenyérkereseti elfoglaltsága. Ezt igazolják a bécsi felvétel adatai is. (Ez a felvétel az Archiv für soziale Gesetzgebung und Statistik 1901. évfolyamában jelent meg, de lényegesen kisebb, mint az itt

idezett magvar felvételi.)

A diákok némcsak abból a szempontból sülyedtek le a bér munkás nivójára, hogy őket bármely pillanatban elbocsátják és megfogadják, hanem azért is, mert az esetek nagy többségében a munkaadók részéről a legridegebb és legkíméletlenebb bánásmódban részesülnek.

Arra a kérdésre, hogy mit tapasztal bánásmód és munkája megbecsülése tekintetében, a kereső diákok 31.5%-a a panaszkodó választ ad. Még meghatóbb lesz ez a kép akkor, ha azokat a megjegyzéseket elolvassuk, amelyeket a diákok a most említett kérdéseinkre a kérdőívbe irtak. A feleletek ilyenek:

— Sohasem méltányoltak.

— Lenézés a műveltséggel fordított arányban.

— Körülbelül szolgának tekintik az embert

— Hálátlanságot tapasztaltam.

Egyik diák pedig megható egyszerűséggel csak azt mondja:

— Bizony, engem lenéztek.

Mindezek után nem csodálkozhatunk azokon a válaszokon, amelyek a kérdőív egyéni megjegyzésekre fentartott rovatában található. Ezek közül is közlünk néhányat:

— A főiskolai szegénysorsu diák megölőjének tartom a korrepetitorságot. Nekem egy heti betegségem után levonták félhavi fizetésem és felmondás nélkül bocsátottak el kötelességem elhanyagolása címén. Pedig hét hónap óta tanítottam azon a helyen kifogástalanul és most tanítvány nélkül vagyok és husz forintból élek havonta. A tanítás a legáldatlanabb dolog, szerintem szabályozni kellene a fizetési módokat és a tanítási időt. A legjobban ki vagyunk használva.

Hogy a munkaadók lelkiismeretlensége mily nagy fokra hág, igazolja annak a diáknak a megjegyzése, aki arról panaszkodik, hogy bukás esetele tanítványának szülei fél fizetést kötöttek ki.

Az ügyvédi irodákban alkalmazott diákok helyzete még rosszabb, mint a tanítással foglalko-

(Idő)

(Köt. v. fiúz.)

zőké. Nem lehet kétséges, hogy igen sok ipari bér munkás sokkal jobb fizetésben részesül, mint a szarencsétlen proletár-diák, aki ügyvédi irodai munkára vetemedett. Ehhez járul az a körülmény, hogy az ügyvédi iroda sokkal nagyobb mértékben köti le a diákságot, mint a tanítás, míg ugyanis a tanító diákok 72%-ja tizenhét óránál kevesebb ideig van elfoglalva, addig az ügyvédi irodákban dolgozóknak csak 11.4%-ja van hetenként tizenhét óránál kevesebb ideig elfoglalva. Fokozza a nagy elfoglaltságot, hogy az ügyvédi irodai munka teljesen rendszertelen. Csaknem az összes panaszok az ügyvédi irodai munka rendszertelensége ellen irányulnak. Azt is meg kell említeni, hogy nagyon kevesen használják az embert. Reggel félkilencor irodában kell lennem és félegy óráig sem soha nem szabadulok, délután pedig félháromtól félhétig vagyok. De a legsérclmelebb, hogy a vasárnap délelőtti is elveszik.

— Az irodai órákat, — panaszoja a másik, — nem tartják be pontosan. Rendesen tovább vagyok a szokottnál.

A nagy elfoglaltsággal szemben a bánásmód lényegesen enyhébb.

Az ügyvédi iroda mellett a szegény diákok, akik minden kereseti forrást megragadják, elepik a köz- és magánhivatalok minden fajtáját. Közigazgatási, bírósági hivatalnokok, díjnyokok, vasúti, postai, postatakarékpénztári alkalmazottak, biztosítási és banktisztviselők és mindenféle magán-tisztviselők vannak a diákok között. A nem ügyvédeknel dolgozó irodai alkalmazottak fizetése kedvezőbb és az elfoglaltság se oly nagy, mint az ügyvédi irodákban. A beérkezett válaszokból általában kiderül, hogy az ügyvédi irodai munka az, amely a legkevésbé szabályozott, a legtöbb időt elrabló és mindezek mellett még a legrosszabbul van megfizetve.

Örökös rohanás a diákélet

A diákság kereseti forrásai, — mint láttuk, — csak nagyon szűkös megélhetést biztosít és így nem csoda, ha sokan vannak olyanok, akik tanítás mel-

lett irodába is járnak, vagy akik a keresetnek más-fajta neveit is megragadják. Felvételeink szerint huszonötön a tanítás mellett irodába is járnak és elképzelhető, minő zaklatott lehet ezeknek a szegény fiúknak az élete, kik irodából tanítványokhoz rohannak. Szomorú sorsát így panaszoja el egyik diák:

— Mint a fentiekből kitünik, e sorok írója naponta tizenegy órát dolgozik, négy órát tanít kettőt délben, kettőt este és ezért egy családnál nagyon szűk lakást és még szűkebb ellátást kap. Hét órát dolgozik ügyvédi irodában, ahol ötven koronára a fizetése. Így sem tanulásra, sem üdülésre nincs ideje.

A tanítás és irodai munka mellett azonban kénytelenek a diákok más kereseti források után is nézni. Ezek között vannak felvéve azok a szegényes egyének, akik valamiféle ösztöndíjban részesülnek, de ezek között vannak viszont azok a leszarencsétlenebbek is, akik a legkétségbeesettebb kereseti források felé fordulnak, amelyeket statisztikailag megfogni alig lehet, de amelyeknek pusztalétezése szomorú jele az uralkodó diáknyomornak. Vannak kik fordítással, jegyzetek kiadásával, mások számára való rajzolással, kereskedéssel, gyógytári kisegítéssel foglalkoznak. Ezeknek a foglalkozásoknak jövedelmezőségét megállapítani alig lehet, de hogy nagy részük pusztán az éhenhaláshoz etcgen. Az bizonyítják olyan adatok, hogy például az egyik diák egy vidéki lapba irt cikkeket és három koronát kap egy cikkért. Egy másik gyógyszerész panaszkodik, hogy havi hatvan koronáért minden szabad idejét feláldozza és ebből tengeti nyomorult életét. Egy harmadik havi hatvan koronát keres fordításokból és ebből él.

Mindezek az adatok kétségtelenül bizonyítják, hogy a diákság igen nagy része szomorú anyagi viszonyok között van és állandó anyagi küzdelmek közepe folytatja tanulmányait. De küzdelmeik nem merülnek ki a kenyérharcban, nehéz munkájuk gyümölcsét sem tudják olyan békében és nyugalomban élvezni, mint boldogabb sorsu embertársaik.